

**Alegerile prezidențiale din Iran.
12 iunie 2009****Laura Sitaru**

It was up to Iranians to choose their own leaders, declară prudent președintele american Barack Obama¹, la câteva zile de la anunțarea rezultatelor oficiale ale alegerilor prezidențiale din Iran care l-au reconfirmat în funcție, pentru un al doilea mandat, pe președintele Mahmoud Ahmadinejad, și în contextul manifestărilor de stradă din Teheran și alte orașe iraniene mari care contestă realegerea lui Ahmadinejad în defavoarea reformatorului Mir Hosein Musavi.

În 12 iunie 2009, Iranul, prin cele aproximativ 46 de milioane de alegători cu drept de vot, se afla în fața unui nou examen electoral a cărui importanță a fost îndelung discutată și pusă în legătură cu schimbările majore ale politicii externe americane în principalele dosare din Orientul Mijlociu. Rezultatele alegerilor din Iran au fost, probabil, la fel de așteptate la Teheran, ca și în principalele capitale occidentale, cu deosebire Washington care a anunțat o nouă atitudine în relația sa Iranul. *Există între noi și Iran o istorie tumultuoasă...în plin război rece, Statele Unite au jucat un rol în răsturnarea unui guvern iranian democratic ales. După revoluție, Iranul a avut un rol în acțiuni violente și de luare de ostatici, îndreptate împotriva americanilor, militari și civili deopotrivă...însă suntem gata să mergem înainte, fără condiții prealabile, pe baza respectului reciproc.* Este un fragment din discursul președintelui Barack Obama rostit cu câteva zile înainte de alegerile prezidențiale din Iran (la Cairo,

¹ Cotidianul francez *Le Figaro* are o explicație pentru atitudinea rezervată a președintelui american, punând-o pe seama temerilor administrației americane ca susținătorii lui Ahmadinejad, președintele reales al Iranului, să-și denunțe adversarii politici, cei din tabăra reformatoare, ca fiind simple instrumente ale Occidentului și, în special, ale Statelor Unite. Cf. *Le Figaro*, ediția electronică din 16 iunie 2009

pe 4 iunie 2009). Întrebările despre relația americano-iraniană, în contextul eventualei alegeri la Teheran a reformatorului Mir Hosein Musavi au căpătat un sens nou și după acest discurs.

Numai că filmul desfășurării alegerilor din Iran a avut un alt deznodământ: cu o participare record la urne, care a depășit 80% și procentul atins la alegerile din 1997², Mahmoud Ahmadinejad a fost reconfirmat în funcție, cu 62,6% din voturile exprimate, devansându-l semnificativ pe contracandidatul său reformator Mir Hosein Musavi care a obținut, conform rezultatelor oficiale 33,75%.

Atmosfera creată în jurul disputei pentru funcția prezidențială în Iran, campania electorală și mobilizarea fără precedent a scenei politice iraniene în favoarea candidatului reformist Mir Hosein Musavi, la care s-a adăugat și turnura favorabilă din politica Washingtonului, au creat la nivelul comunității internaționale o așteptare încordată a rezultatelor. *Se va întâmpla la Teheran o revoluție de catifea?* se întrebau analiștii politici din întreaga lume, comentând atitudinea publică a lui Ali Akbar Hashemi Rafsanjani³ care își anunța sprijinul pentru reformistul Mir Hosein Musavi: *trebuie să-l oprim pe Ahmadinejad...nu există o a treia variantă, fie alegerea lui Musavi, fie haosul*⁴. Se vorbea, de asemenea, despre existența unei înțelegeri a principalelor forțe și personalități politice și religioase iraniene legată de scoaterea Iranului din izolarea internațională în care a fost împinsă de viziunea de politică externă a președintelui Ahmadinejad.

Într-un interviu acordat ziarului *Le Figaro*⁵, Bernard Hourcade, director de cercetare la CNRS (*Centre National de la Recherche Scientifique*), făcea referire la existența unor semne care s-ar traduce prin existența unei coaliții a principalelor autorități iraniene în favoarea candidatului reformist. Gestul făcut de televiziunea de stat iraniană, apropiată liderului suprem ayyatolahul Ali Khamenei, care a autorizat în premieră șapte întâlniri între candidați, oferind astfel adversarilor lui Ahmadinejad o nesperată platformă de difuzare a ideilor, a fost interpretat în cheia existenței unui acord general la nivelurile decizionale iraniene de a agreea un președinte reformator. Coaliția de susținători ai candidatului reformist Mir Hosein Musavi, formată în jurul

² Când a fost ales reformatorul Mohammed Khatami (1997-2001 și 2001-2005)

³ Fost președinte al Iranului în perioada 1989-1997 a candidat și la alegerile din 2005, însă a pierdut în fața lui Ahmadinejad în turul doi; în momentul de față este șef al *Consiliului Experților*, organism însărcinat cu alegerea liderului suprem (*ayyatolah*) al Iranului.

⁴ Citat preluat de *Al-Jazîra*, în ediția electronică din 12 iunie 2009

⁵ Ediția electronică din 12 iunie 2009

fostului președinte Rafsanjani, a reunit personalități fondatoare ale sistemului revoluției islamice, precum și mari personalități, precum Ali Larijani, actualul președinte al parlamentului iranian, înlăturat de Ahmadinejad din Consiliul Suprem al Securității Naționale, unde se ocupa de dosarul nuclear.

Mass-media occidentale au acordat spații largi susținătorilor reformistului Musavi, cei care au votat *verde*, culoarea sub care s-a desfășurat campania electorală a principalului adversar al președintelui în funcție, mai ales că aceștia făceau cu toții parte din rândurile electoratului instruit și urban și cu mai mare vizibilitate, cel puțin la nivelul manifestărilor mediatiche. *Tot ceea ce sper după alegeri este ca noul președinte să răspundă mâinii întinse de Barack Obama, iar țara noastră să iasă din izolare. Pe plan intern, nu ne facem iluzii foarte mari, întrucât președintele, oricare ar fi acesta, are atribuții și puteri limitate și nu va reuși mari reforme, dacă Consiliul Revoluției se va opune*, este părerea unui student iranian citat de *Le Monde*⁶. Astfel de intervenții au fost prezente în mass-media occidentale în preajma alegerilor prezidențiale din Iran, creionând atmosfera unei societăți în pragul unei schimbări dorite și așteptate.

Au fost însă și voci⁷ care au atras atenția asupra popularității de care se bucură Mahmoud Ahmadinejad la nivelul claselor defavorizate, acele pături ale societății iraniene care nu sunt în atenția mass-media occidentale, tăcute și îndepărtate de atmosfera pro-reformistă care-i animă pe tinerii și intelectualii din Teheran sau Shiraz. Măsurile economice luate de Ahmadinejad, îndreptate în mod special către tinerii defavorizați, la care se adaugă aura progresului științific realizat de Iran în domeniul energiei nucleare, aspect care alimentează încă sentimentul mândriei naționale și apartenenței la o națiune demnă, stăpână a propriului destin, au fost puncte fundamentale în discursul lui Ahmadinejad și tot atâtea motive pentru care și-a atras un număr impresionant de voturi. *Nu trebuie neglijat potențialul de temut al lui Ahmadinejad*, afirma un fost diplomat francez la Teheran, citat de *Le Monde*, explicând că președintele iranian a condus țara, din 2005 și până în prezent, printr-un sistem de subvenții acordate claselor defavorizate, represiunea fiind utilizată doar împotriva adversarilor politici. Ahmadinejad și-a asigurat o rețea de sprijin în toată țara, numind în provinciile care l-au votat în 2005 guvernatori dintre apropiații săi. În plus, nu trebuie deloc neglijat sprijinul pe care i l-a acordat liderul suprem al Revoluției,

⁶ În ediția electronică a cotidianului francez din 12 iunie 2009

⁷ Bernard Hourcade, director de cercetare la CNRS mai sus citat.

ayyatollahul Khamenei, care, în ciuda discreției din ultima parte a campaniei electorale, a avut niște luări de poziție foarte răspicate în favoarea lui Ahmadinejad⁸, în debutul acesteia, ca și în săptămânile care i-au precedat.

După anunțarea rezultatelor oficiale care au confirmat realegerea lui Mahmoud Ahmadinejad în funcția de președinte al Republicii Islamice Iran cu aproape 63% din voturile exprimate, reacțiile au fost cel puțin de două tipuri. A existat o reacție anticipabilă din partea partenerilor tradiționali ai președintelui Ahmadinejad care s-au grăbit să-i adreseze felicitări pentru realegerea în funcție, deși Iranul cunoștea un puternic val de contestare a rezultatelor și de tensiune stradală. Hamas, Hezbollah, Siria, mai apoi și Rusia, cu ocazia participării lui Ahmadinejad la summitul *Organizației de Cooperare de la Shanghai* găzduit de Rusia, l-au felicitat pe rând pe președintele iranian, aceasta pe fondul continuării manifestărilor de contestare a rezultatelor alegerilor, organizate de susținătorii candidatului învins, Mir Hosein Musavi.

Mediile occidentale au variat în reacții, de la timidele recomandări de respectare a drepturilor omului și valorilor democratice venite dinspre Washington, până la intervențiile Franței care acuză răspicat, prin vocea președintelui Nicholas Sarkozy, sistemul iranian de *fraudă la fel de mare precum reacțiile violente* îndreptate împotriva manifestărilor opoziției care au urmat anunțării rezultatelor alegerilor. Presiunea internă, a demonstrațiilor de stradă din Teheran și alte câteva orașe mari din Iran, la care s-au adăugat declarațiile liderilor occidentali, în special ai Uniunii Europene, precum și o grijă pentru o imagine corectă a sistemului de decizie iranian (destul de *șifonată*, după reacțiile de îngrădire a accesului la comunicare a mass-media occidentale aflate în Iran cu această ocazie) l-au determinat pe ayyatollahul Ali Khamenei să accepte o renumărare parțială a acelor voturi pe care opoziția le contestă. Însă, în ciuda acestei dovezi de bunăvoință din partea liderului suprem, nu credem că se vor întâmpla schimbări majore în ceea ce privește rezultatul final al alegerilor.

Situația din Iran, mai ales manifestările de stradă ale opoziției care continuă să conteste rezultatele alegerilor, dar și incidentele care le însoțesc, provoacă o stare de tensiune neplăcută la Washington, e de părere Robert Kagan într-un editorial din *The Washington Post*⁹. Ieșirea în stradă a iraniienilor este de fapt *an unwelcome*

⁸ Pe care Ali Khamenei îl consideră ca fiind președintele care „știe cel mai bine să reziste presiunilor occidentale”, cf. *Le Monde*, ediția electronică din 12 iunie 2009

⁹ Ediția electronică din 17 iunie 2009

complication in his strategy of engaging and seeking rapprochement with the Iranian government on nuclear issues, explică Kagan, mai ales în contextul în care noua administrație americană și-a declarat, *fără condiții prealabile*¹⁰, disponibilitatea de dialog cu sistemul iranian. Cu siguranță președintele Obama și-ar fi dorit un interlocutor mai comod decât Ahmadinejad, însă nu există nici o garanție că Mir Hosein Musavi ar fi avut o atitudine în dosarul nuclear iranian. Important, în acest moment, este un Iran stabil cu care să se poată angaja discuții, afirmă același Robert Kagan.

Presă europeană denunță fraudă, citând surse anonime din ministerul de interne de la Teheran care afirmă că procentajul real obținut de Ahmadinejad nu ar depăși 30% din voturile exprimate. Îndoiala asupra corectitudinii alegerilor prezidențiale din Iran persistă în mediile occidentale, cele europene în mod special, însă un Iran stabil pare să fie în momentul de față o prioritate în fața altor aspecte legate de buna și corecta funcționare a sistemului politic iranian.

17.06.2009

¹⁰ În discursul președintelui Barack Obama rostit pe 4 iunie, în capitala Egiptului.